

**Kryštof Kozák [České
probuzení z amerického
snu. Proč a jak se v České
republice zabývat Spojenými
státy], Praha: Karolinum,
2019**

Kniha na otázku položenou v názvu nahlíží z několika úhlů. V první části, která zabírá přibližně dvě třetiny rozsahu knihy, se čtenáři seznámí s řadou historických i nedávných událostí či milníků českoamerických vztahů, jež nějakým způsobem rezonují v české kolektivní paměti. Ta přitom „hraje ve vnímání Spojených států důležitou roli, neboť vytváří určitý normativní filtr“ (30) vnímání Spojených států jako takových i našich vzájemných vztahů. Druhá část pak sestává se série případových studií různých oblastí americké společnosti či politické kultury, které „jsou pro naše zkoumání Spojených států určující a mají potenciál být inspirativní“ (31). Výsledkem je publikace, která přináší soubor neuralgických bodů kontaktu mezi námi a Spojenými státy, představuje nám historii a vývoj populárního i odborného zájmu o americká témata a především pak problematizuje jak převážně laudatorní tak plošně odsudečné vnímání Spojených států v českém kontextu.

Byť se z výše uvedeného může zdát, že publikace spadá do rámce kulturních studií, není tomu jednoznačně tak. Většina tradičních anglistických a amerikanistických pracovišť v České republice (především katedry anglistiky a amerikanistiky na filozofických fakultách univerzit Karlovy, Masarykovy a Palackého, jakož i další, včetně domovského ústavu tohoto časo-

pisu KAA FF OU) i odborná společnost Česká a slovenská asociace amerikanistů (CSAA) rozvíjejí amerikanistiku v tradici „cultural studies“, jak je známe od šedesátých let minulého století v podobě, již popisuje např. Brantlinger (1990). Tedy především jako multidisciplinární studium kultury v širokém slova smyslu v tradici založené Williamsem, Hallem a dalšími.

Naproti tomu Kozákova publikace vychází spíše z tradice amerických studií, jak je pěstují především americké univerzity, tedy jako studium Spojených států z pohledu politologie, mezinárodních vztahů a historiografie. Největší přínos publikace spatřuji v tom, že kulturologicky zaměřeným amerikanistům představuje pohled na Spojené státy z hlediska sociálně vědních disciplín. Tyto dva přístupy se v českém kontextu protínají spíše výjimečně, jak dokazuje také vlastní Kozákův výběr témat či okruhů.

Na úvod je čtenář seznámen s poměrně zjevným faktem, že obraz Spojených států v českém veřejném i odborném diskursu je černobílý. Podle Kozáka je i za obdivuhodnými jevy „dobré vidět i reálné koncepční problémy a rozpory“ (28) a naopak. Cílem je vyvolání koncepční debaty o kladech i záporech mnoha prvků americké společnosti (institucí, politiky a společenských jevů).

První dvě kapitoly nazvané Role paměti v česko-amerických vztazích a Připomínání Ameriky osvoboditelky: tanky v Plzni versus beatnický básník identifikují několik událostí či kauz, které lze považovat za iniciační body recepce Spojených států u nás. Kozák výběrem témat, metodologií i obsahem zkoumaného českého materiálu (např. ohlasy ve zpravodajství)

zachycuje proměnu vnímání těchto událostí i pestrost jejich interpretace v závislosti na dobovém kontextu a ideologických rámcích.

Věnuje se obnově vztahů po roce 1989, oslavám osvobození Plzně po druhé světové válce, vstupu České republiky do NATO i ozvěnám návštěvy krále beatníků Allena Ginsberga v roce 1965. Kapitoly slouží jako upomínka, že žádný společenský či kulturní jev, ba ani jeho vnímání či chápání, není prostý kontextu, byť některé analyticky působící přístupy se mohou snažit vyvolat takový dojem – například tím, že jistou událost vykládají v souladu s právě dominantním diskursem. To platí jak pro marxleninský výklad z dob komunistické diktatury tak pro jednostranně proamerické (liberální) interpretace v devadesátých letech.

Třetí kapitola je přehledem diplomových prací na amerikanistické téma, které byly napsány na KAS IMS FSV UK v letech 2006–2016. Jde o „234 bakalářských, 132 diplomových, 13 rigorózních a 23 disertačních prací“ (89). Všechny práce jsou rozděleny do kategorií podle témat. Tak se ukazuje, která témata mezi studenty katedry ve kterých letech rezonovala tak, že se jim rozhodli věnovat výzkumně. Jednotlivé oblasti potvrzují politologickou orientaci publikace. Jde o mezinárodní bezpečnost, vliv ve světě (tedy uplatňování zahraniční politiky USA), téma migrace a imigrační politiky, „alternativní vesmír“ v americké politice, historický kontext současných problémů, globální ekonomika a právní systém. Několik prací se zabývalo Mexikem. Kanadou se samostatně nezabývala žádná práce. Tato kapitola je především informativní a nabízí shrnutí jednotlivých prací. Jednotlivá témata a jejich kategorie jasně odráží oddělenost politologicky

a kulturologicky pojímaného studia Spojených států.

Druhá část knihy identifikuje deset oblastí, ve kterých nás Spojené státy inspiroují, od mýtu o zemi neomezených možností přes koncepty jako svoboda a nezávislost a peripetie amerického politického systému až po ekonomický systém. V ní se naplno projeví Kozákův kritický přístup, kdy ke všem těmto oblastem přistupuje se zdravou zdrženlivostí a hledá v nich pozitivní i negativní aspekty. Zabývá se historickým a ideologickým pozadím jednotlivých jevů a přemítá nad jejich kompatibilitou s českými realitami. Je to právě rozdíl mezi východisky, historickou zkušeností i současnou demografickou, politickou, kulturní a sociální realitou, který je podle Kozáka třeba zkoumat hlouběji, neboť jen tak je možné do budoucna rozvíjet kvalitní a kritické (tedy na vzájemném důkladném porozumění postavené) transatlantické vztahy.

Závěrem ještě poznámku ke Kozákově místy provokativnímu stylu. Kozák cíleně překračuje pomyslné limity akademického odborného diskursu a čtenáře konfrontuje výrazy jako „Co z toho?“ (16) nebo „federálové [...] strkají nos do věcí“ (138). Také grafická úprava obálky vyjadřuje šok, když pod jménem autora a názvem knihy vidíme tučný rudý nápis „WOW!“ (s vykřičníkem) vyvedený v ukřičené kontrastní grafice komiksového typu na pozadí žluté bubliny se špičatým okrajem evokujícím výbuch. Těmito prostředky Kozák ukazuje na častý nešvar českého vztahu ke Spojeným státům, který se kniha pokouší analyzovat a zvrátit: plytké a zkratkovité, jednostranné vnímání.

Tomáš Kačer
Masaryk University, Brno